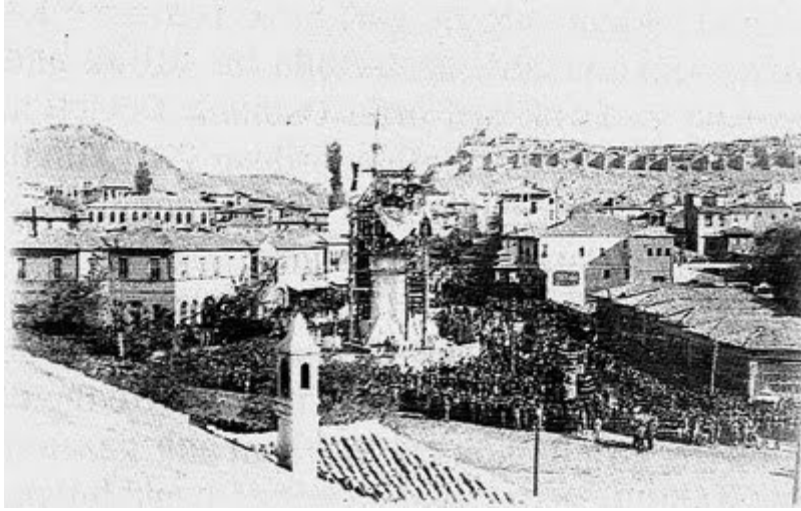

YIRMİNCİ YÜZYIL BAŞINDA BİR MODERN HAN: TAŞHAN

Prof. Dr. Mehmet TUNÇER

Bu yazımda, sizlere bir başka Ankara Hanını, ancak bu defa yokolan ve fotoğraflarda ve anılarda kalan “Taşhan” ı ve içinde yer aldığı Ulus Meydanı’nı ele alacağım.

“Taşhan” geçen yüzyılın başlarında, hemen hemen tam bir yüzyıl önce, Şehr-i Angora’nın (Ankara) döneminin en çağdaş, modern konaklama mekanlarından biri idi. Bazı malların satışında özelleşmiş hanlardan (Kapan Han, Tuz Hanı, Pirinç Hanı vb) farklı olarak, Ankara’da o dönemde konaklama ve turizm amaçlı kullanılan en önemli yapılardan biridir diyebiliriz bu yapı için.

Fotoğraf 1: Ulus Meydanı ve Taşhan

1892’de Demiryolu’nun Ankara’ya ulaşması sonrası kentte bazı dönüşümler olmuş, Gar’ı Karaoğlan Çarşısına bağlayan İstasyon Caddesi açılmıştı. O dönemde, Angora’nın görece modern alışveriş mekanları, çarşıları olan Tahtakale ve Karaoğlan Çarşılarını İstasyona bu cadde bağlamaktaydı. Geçen yazımızda anlattığımız

Suluhan ve yakın çevresi Tahtakale Çarşısı bu dönemde giderek önemini yitirmiş olmalıdır.

Çünkü, yeni bir ulaşım aracı olan demiryolu, insanları ve ticari malları İstanbul'a kolay, hızlı ve konforlu bir şekilde ulaştırıyor, atlarla ve develerle yapılan ve yaklaşık 1 haftalık zorlu kervan yolculuğunu önce 2 güne, daha sonra da 1 güne indiriyordu. Demiryolunun varlığı, Ankara'nın Kurtuluş Savaşı esnasında bir komuta merkezi olmasında, mücadele sonrasında da "Başkent" ilanında önemli bir faktördür.

Özellikle, 1924 yılında, Cumhuriyet ilanından hemen sonra Hakimiyet-i Milliye (Ulus) Meydanı'nın düzenlenmesi ve heykeltıraş Heinrich Krippel tarafından yapılan Ulus Anıtının açılması ile önem kazanan meydanın köşesinde, Hotel d'Angora ağırlıklı olarak İstanbul'dan gelen Mebuslara (milletvekili) hizmet veriyordu. Otelin, o döneme göre modern olduğunu, kalorifer ve banyo tesisatının bulunduğunu, telefon bağlı olduğunu biliyoruz. Hakikaten adı ile niteliği uygun "Taş" gibi sağlam bir Han'dı "Taşhan" .. Taşhan Meydanı'na bakardı, güneyinde de bir mezarlık vardı.

Fotoğraf 2 : Taşhan Meydanı Düzenleme Öncesi

Her Ankaralı'nın, hatta her Cumhuriyet insanının okuması gerekli bir kitap var şu anda elimde ; Mehmed Kemal'in eseri "Türkiye'nin Kalbi Ankara" .

Bu güzel yapıtta yer alan Necdet Taşhan'ın yazısından bir alıntı yapacağım (S.179-180);

"...Konu" BABA KARPİÇ", Ben de tam yılını bilmiyorum Karpıç'ın Ankara'ya gelişini, babam Cemal Bey İstiklal Savaşından sonra 1924-25 yıllarında babasının inşa ettirdiği şimdiki Ulus Meydanında – eski adı TAŞHAN- bulunan Taşhan'ı günün koşullarına göre modernize edip Taşhan Palas Oteli adı altında o günlere göre lüks sayılabilecek bir otel haline getirdi. Bu arada otelin resmi ve özel davetlerin yapıldığı Ankara'nın tek müzikli lokantasının başına da o zaman İstanbul'da bulunan Karpıç'ı

getirdi. Uzun yıllar “Karpıç Lokantası” Ankara’nın çok renkli bir yeri olarak anılara geçmiş ve Ankara’nın bu konuda güçlü bir tesisi olmuştur. 1993’te babamın ölümü ile..... – binanın başka ellere geçmesini önlemek için olacak- Taşhan’ı Sümerbank’a satmak zorunda bırakıldık. O zaman dahi üzüntülere neden olan tarihi Taşhan’ın yıkılması üzerine Karpıç Şehir Bahçesindeki yerine taşındı. O gördüğümüz görkemli aynalar ve servis takımları da Taşhan’dan alınmıştır. İstiklal Savaşında ve sonra TAŞHAN’ın Ankara’da önemli bir yeri vardır. 150-200 yatak kapasitesi olan, savaşta bir müddet hastane olarak kullanılan Taşhan, savaş sonrası 1933 yılına kadar Ankara’da tek ağırlama ve konaklama hizmeti vermiş ve Ankara’ya kattığı bu değer için ULU ATATÜRK’ün yakın ilgisiyle onurlanmıştır.”

Taşhan Ulus Meydanı ve Karaoğlan Çarşısı’nın en önemli tek yapısı değildir. Meydanın ovaya doğru bakarsanız hemen sağında “Birinci Meclis” binası olarak kullanılan “İttihat ve Terakki Cemiyeti” binası yer almakta, bu yapının karşısında ise, “Belediye Şehir Bahçesi” yer almaktaydı. Sanırım bu bahçe, içine daha sonraları küçük dükkanlar yapılmış ve şehir çarşısı adıyla 1970’lerin başına kadar kullanılagelmiştir.

Fotoğraf 3: Taşhan ve İlk Meclis Binası

Kurtuluş Savaşı günlerinin ünlü “Kuyulukahve” si ve Anafartalar Caddesi’nin sağında bulunan salaş dükkanların yıkılması ile yapılan “İstanbul Pasthanesi” ve “İstanbul Oteli” de Taşhan Palas’ın karşısında yer almaktaydı. Herhalde İstanbul isimlerinin bu kadar çok olmasının nedeni İstanbul’dan gelen Vekiller ve ailelerinin İstanbul özlemlerini bir derece gidermelerine kolaylık sağlamak amacıyla konmuş olmalıdır. 1955’lerde bu kesim de yıkılarak yerine “Ulus İş hanı” inşa edilmiştir.

Taşhan da, 1928’de açılan Ankara İmar Planı yarışmasını kazanan ve Plan danışmanı olan Prof. Hermann Jansen’in itirazlarına rağmen yıkılarak, yerine “Sümerbank Binası” yapıldı. Bu yapı da, günümüzde koruma altında olan önemli bir yapıdır ama ben gene de “Taşhan” yapısını tercih ederdim diye düşünüyorum.

Çünkü onun duvarlarında kimbilir ne Kurtuluş günleri anısı vardı, ve kimbilir avlusunda ne umutlu gelecek günler düşü yeşermiştii.

Fotoğraf 4 : Ulus Meydanı

• Ankara Magazine Dergisi, “Kent ve Çevre Köşesi”, Ocak 2003, SAYI 15, s.76-77'de yayınlanmıştır.